

Liefde taal
 Al had Marnix het nooit elders gezegd of getoond, zijn liefde voor onze taal blijkt hier klaar. Hoe komt hij aan zulk een kennis van de levende volkstaal?

De Duitschers hebben van vele hunner schrijvers beeldspraak en verder taalgebruik zorgvuldig onderzocht. Bij ons is daarmee nog zelfs geen begin gemaakt. De Byencorf zou voor zulke studie dankbare stof zijn; om den rijkdom, om het persoonlijke karakter, en ook, om het gebruik, dat aanstonds van de uitkomsten zou te maken zijn, tot het bepalen van Marnix' vele anonyme werk. Thans is het vaak een toeschrijven en ontzeggen zonder genoeg houvast. ⁷¹⁾

Geen terrein, of het leverde stof voor vergelijkingen; vaak worden ze pakkend gemaakt door alliteratie of anderen bij het volk geliefden vorm.

Tientallen van bedrijven: landbouw, veeteelt, weven en spinnen, timmerman en schoorsteenveger, keuken en vleeschhal, scheepvaart en visscherij, apotheker en kwakzalver; volksvreugd in kamerspel, bruiloft, vastenavond en processie; volkslectuur en sprookjes (Heemskinderen en Rootcousken); het kinderleven met zijn poppen en spelletjes; alles kan dienen. Welk een geestige kijk op het dierenleven: een hond, die „onnooselijk” zit te kijken naar een zieke koe. ⁷²⁾

Zelfs het volksvernunft in het vinden van nieuwe uitingen van verbazing, het aangeven van een onmogelijkheid, het gebruik van grillige euphemismen, waardeert en weerspiegelt hij. Liefhebbers van folklore en volkstaal, als Verdam, willen geen kwaad van den Byencorf hooren. ⁷³⁾ Voor Stoett's Spreekwoordenboek en het Woordenboek der Nederlandsche Taal was hij een onuitputtelijke schat. Maar ook voor de taalgeschiedenis is het werk van groot belang; in Marnix' tijd nog begint de verplaatsing van het zwaartepunt onzer taal van Zuid naar Noord, en de langzame verdringing van het Vlaamsch-Brabantsch door het Hollandsch als literaire en beschaafde taal. A priori is aan te nemen, dat we hier de Zuidnederlandsche schrijftaal met veel Brabantsche bijzonderheden ook uit de spreektaal zullen hebben; van groote beteekenis kon dit boek dus zijn als uitgangspunt voor de behandeling der 16^e-eeuwsche taalgeschiedenis. Het is daarvoor nog veel te weinig bestudeerd. Trouwens, de 16^e eeuw,